

ผู้ใหญ่โสภณ เหมระ :

ศิลปินแห่งบ้านไร่

ผู้ปลูกจิตอนุรักษ์ ด้วยงานศิลปะ

Village head Sophon Hemra : the artist of Ban Rai who plants conservation consciousness with art

ท่ามกลางเปลวแดดอันร้อนระอุ บนถนนสาย บ้านไร่-พระแท่น อำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ใหญ่โสภณ เหมระ สุดลมหายใจจนเต็มปอด ก่อนจะหลับตาลง เพื่อหลบมุมพ่นแกล้งกลับคว้น อันคละคลุ้ง เมื่อรถบรรทุกอ้อยคันใหญ่แล่นผ่าน

เราต้องเริ่มทำให้เห็น เริ่มจากต้นไม้ริมทางที่มีความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุดก่อน จึงไปปรับแต่งให้สวยงาม ชาวบ้านจะได้ไม่กล้าตัด”

เมื่อทุกอย่างเข้าสู่สภาพปกติ ผู้ใหญ่โสภณจึงค่อยยื่นกรรไกรตัดแต่งกิ่ง ซึ่งกุมกระชับไว้ด้วยอุ้งมืออันแข็งแรง เข้าลิดกิ่งก้านพุ่มมะขามเทศริมทางให้เป็นรูปร่าง

“ไม่ได้รู้เรียนมาจากไหน ปกติจะคิดไว้ก่อนว่าแต่ละต้นน่าจะตัดเป็นตัวยะไร ช้าง ม้า หรืออู แล้วลงมือทำเลย” ผู้ใหญ่โสภณ กล่าวถึงการตัดตัดแต่งต้นไม้แต่ละต้น

เป็นเวลาหลายปีมาแล้ว ที่ผู้ใหญ่บ้านคนเก่งจากบ้านไร่ เริ่มงานตัดต้นไม้จำพวกมะขามเทศ ตะโก และข่อย ซึ่งเป็นพืชท้องถิ่น เกิดเองตามธรรมชาติสองข้างทาง เป็นระยะทางกว่า 2 กิโลเมตร จากถนนใหญ่จนถึงตัวหมู่บ้าน โดยเริ่มต้นทำคนเดียวทุกวัน จนมีผลงานกว่า 200 ต้น

ผู้ใหญ่โสภณเล่าย้อนถึงจุดเริ่มต้นของความคิด “อนุรักษ์ด้วยศิลปะ” ว่า

“เมื่อถนนลาดยางเข้ามาสู่หมู่บ้าน แปลงเกษตรกรรมพืชเชิงเดี่ยวได้ขยายพื้นที่ออกไปอย่างกว้างขวาง จนต้นไม้ตามธรรมชาติเหลืออยู่น้อย เมื่อพันธุฤดูกาลเก็บเกี่ยวไปแล้วจึงเกิดปัญหาหน้าดินขาดความชุ่มชื้น เกิดปัญหาลมฝุ่นขนาดใหญ่ และหนักหน่วงตามธรรมชาติขาดที่อยู่อาศัย จึงเริ่มคิดว่าเราจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร และได้คำตอบว่า การบอกหรือสั่งสอนชาวบ้านอย่างเดียวนั้นไม่ได้ผล

อาจารย์สมศักดิ์ ฉันทปราโมทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่ร่วมวิชาการ ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งเดียวของหมู่บ้าน กล่าวถึงผู้ใหญ่โสภณและผลงานไม้ตัดว่า

“สิ่งที่ผู้ใหญ่โสภณทำนั้น เป็นตัวอย่างที่ดีของคำว่า จิตอาสา เพราะเป็นการทำเพื่อสังคมส่วนรวมโดยไม่คิดมูลค่า แต่มีคุณค่าต่อชุมชนเป็นอย่างมาก และยังเป็นตัวอย่างที่ดีของความพอเพียง เพราะวัสดุอุปกรณ์ในการตัดต้นไม้ เช่น เชือกฟาง ลวด หรือไม้ นั้นล้วนเป็นสิ่งของหาง่ายใกล้ตัว หรือเป็นของเหลือใช้ภายในหมู่บ้าน มาเป็นส่วนประกอบในการสร้างคุณค่าให้กับงาน”

ทุกวันนี้ ผู้ใหญ่โสภณยังคงมุ่งมั่นในงานไม้ตัดเพื่อการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเผยแผ่ความรู้และวิธีการตัดต้นไม้ให้แก่กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อปลูกจิตอนุรักษ์ลงไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้น หากเราเริ่มจากความเชื่อว่า ศิลปินคือผู้ที่ทำงานด้วยจิตใจ ซึ่งบันดาลออกมาเป็นผลงานอันไม่อาจประเมินค่าได้ในทางวัตถุแล้ว คงต้องยอมรับว่าผู้ใหญ่โสภณเป็นหนึ่งในศิลปินเอกเช่นกัน เพียงแต่ศิลปินแห่งบ้านไร่ผู้นี้ มิได้มีสถานที่ทำงานในสตูดิโออันหรูหรา และไม่ได้แสดงผลงานในศูนย์ศิลปะขนาดใหญ่ มีเพียงสองข้างถนนและคันทนาเป็นที่แสดงฝีมือ แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นเหตุให้ผลงานของ “คนเก่งคนดี” ผู้นี้ ลดน้อยด้อยค่าลงแต่ประการใด

Under the blazing sun on Ban Rai-Pratan Road, Amphoe Thamaka, Kanchanaburi Province, Village head Sophon Hemra, took a deep breath before closing his eyes to avoid dust and smoke stirring from a passing big sugar cane truck.

When everything was back to normal, with his firm grip, he gently used scissors to prune Manila tamarind tree. In order to develop shape and structure, he clipped its branch of the tree.

“I haven’t learned from any school. Usually with a shape in mind, I will think of what shape I should train it into. It can be an elephant, a horse or a snake and then I do it.” The Village head Sophon talked about how to make a shape of each tree.

For many years, this wise Village head from Ban Rai has shaped the trees e.g. Manila tamarind, Ebony and Toothbrush trees, the local plants growing naturally along both sides of the roads covering a distance of two kilometers from the main road to the village. He has

done this fine job alone and now over 200 trees are beautifully trained into various shapes.

The Village head Sophon talked about how his idea “conservation through art” originated.

“When the tar road had arrived at the village, monoculture farm widely expanded. Meanwhile, local plants were on a decline. After the harvest season, the top soil then lacks moisture which brings about a big dust wind. As the birds and rats lost their homes, it was time for us to think of how to tackle this issue. Then we have come up with a solution that telling or teaching the villagers alone will not work. We have to make them see a real value. Starting with the trees along the road which are in jeopardy most, I have decorated the trees to make them so beautiful that the villagers do not want to cut them.”

Teacher Somsak Chantapramote, the director of Banrai Ruam Wittayakarn School, the only school of the village talked about Sophon and his shaping trees that :

“What he has done shows a good example of public consciousness as he does it willingly for society without expecting any reward. But the value for the community is paramount. Also, he has set a good standard of sufficiency economy philosophy because all of the material he uses such as straw, wire, or wood can be easily obtained. These unutilized stuff or wastes left in the village are brought to use and create value to the work.”

Today, the Village head Sophon still commits to tree shaping for conservation. Furthermore, he has promoted knowledge and method of tree shaping to the youth in the village and instilled conservation awareness to each young heart, the future of our nation. If we start with a belief that artists are those who create work with spirit and their works are thus priceless, the Village head Sophon must be one of this kind. However, the artist of this village neither works in a glamorous studio nor exhibits his work in a luxurious art gallery. Indeed, both sides of the road and crop fields are a venue showcasing his masterpieces. But this very fact can never devalue the work of this “Fine people” at all.